

Artık Diyarbakır da Ermeni olmak tehlikeli değil diyen avukat, Surp Gragos Kilisesi nin restorasyonunu örnek verdi.

Türkiye / 16/02/2013

Arjantinli gazeteci, Türkiye'yi gezerek hazırladığı haberde, 'Anadolu ve İstanbul'da halen yüz binlerce gizli Ermeni'nin yaşadığını yazdı.

Anadolu'daki 'gizli' Ermenilerin varlığı Arjantin basınında haber oldu. Arjantinli gazeteci Avedis Hadjian tarafından kaleme alınan 'Türkiye'deki gizli Ermenilerin ayak izleri' başlıklı haberde Anadolu'da ve İstanbul'da sayıları yüz binlerle ifade edilebilecek sayıda Ermeni kökenli vatandaşın kimliklerini gizleyerek yaşamlarını sürdürdükleri ifade edildi. Hadjian'ın İstanbul, Amasya, Diyarbakır, Batman, Tunceli ve Muş'u dolaşarak yaptığı araştırmanın ilk durağı İstanbul'da Kurtuluş'ta başlıyor.

Türk veya Kürt kimliği

Habere göre, yaklaşık 1 asırdır gerçek kimliklerini gizleyen insanların büyük çoğunluğu doğu illerinde olmak üzere, İslam dininin Sünnilik ve Alevilik gibi çeşitli mezheplerini benimseyerek Türk ya da Kürt kimliği altında yaşıyor. Her şeye rağmen özellikle Batman'ın Sason ilçesinin köylerinde yaşayan küçük bir topluluk, halen Hıristiyanlıklarını korumaya devam ediyor.

Gizli Ermenilerin sayısını tam olarak kimsenin bilmediğinin altını çizen Hadjian, birçok gizli Ermeninin kimliklerini açık etmekten kortuğuna şahit olduğunu anlattıktan sonra Palulu bir gizli Ermeninin sözlerini şöyle aktarıyor; "Türkiye, Ermeniler için hâlâ tehlikeli bir yer."

Değişik kimlikler altında yaşayan gizli Ermeniler, kimliklerini açık yaşayan Ermeni vatandaşlarla ilişkiye girmekten de kaçınıyor. Yabancılarla ilişki kurmuyor. Hadjian, gizli Ermenilerin bir kısmının dedelerinin ya da ebeveynlerinin Ermeni olduklarını kabul etmelerine ve Türk ve Kürt komşularınca Ermeni ya da gavur diye adlandırılmalarına rağmen bunu reddettiklerini, bazılarının ise gerçek kimliklerini kabul etmelerine rağmen bu bilgiyi kendi çocuklarından sakladıklarını anlatıyor.

Kışın kilise, yazın namaz

Hadjian, bir kimsenin gizli Ermeni olduğunu anlamının hiç de kolay olmadığını söyleyerek çeşitli örnekler sunuyor: Örneğin, Amasya'nın son Ermenisi olan ve Hıristiyan inancına göre yetiştirilmiş Hrant Dink'le aynı okulu bitiren Rafel Altıncı Müslüman olup, bir Türk kızıyla evlenmiş, kızını da Türk olarak yetiştirmiş. Arıkan yıllar sonra yeni yeni kabul ediyor Ermeniliğini. Muş'un bir köyünde yaşayan Jazo Uzal, kışı geçirdiği İstanbul'da kiliseye giderken, yazın döndüğü köyünde oruç da dahil Müslüman ibadetlerini yerine getiriyor.

Öte yandan, Diyarbakırlı avukat Mehmet Arkan, yedi yaşına kadar ailesinin Ermeni olduğunu bilmeden büyüyor. Arkan, "10 sene öncesine kadar herkesten kimliğimizi saklıyorduk ama artık Diyarbakır'da Ermeni olmak tehlikeli değil" diyerek Surp Giragos Kilisesi'nin restorasyonunu örnek veriyor. Arkan, Sünni olmasının ve namaz kılmasının kendini daha az Ermeni hissettirmediğini söylüyor.

Bazı durumlarda gizli Ermenilik beklenmedik dönüşümler de yaşamış. Örneğin 1915 olaylarından sağ kurtulan Palu'nun Bağın Köyü'ndeki Ogasyan aşireti, Amerika'ya göçerek Rhode Island'a yerleşmiş. Tarlalarında çalıştırılmak üzere bir Kürt aşiret reisinin kaçırdığı ailenin küçük oğlu Kirkor daha sonra ağa tarafından yetim Zerman'la çok küçük yaşta evlendiriliyor. Her ikisi de Palu'nun bir köyüne yerleşip, İslam'ı seçip, Türkçe isimler alıyor. Hacca bile gidiyorlar birlikte.

Yıllar sonra ABD'deki akrabalar Kirkor ve Zerman'la bağlantı kuruyorlar. Şimdi Kirkor ve Zerman'ın bir torunu Harput'ta imam, ikinci kuşaktan yeğenleri Oshayan Cloloyan ise New York Ermeni kilisesinin başpiskoposu olmuş.

Raman Dağı'nda bir küçük kız

Hadjian, Tunceli ve çevresinde de gizli Ermenilerin varlığından söz ettiği yazısında Sason'da tanık olduğu olaydan bahsediyor. Raman Dağı'na hacı olmaya giden Ermeni kafiledeki 6-7 yaşındaki bir kız çocuğunun sırtındaki beyaz çuval rüzgârın etkisiyle ters dönünce Ermeni hacını gören yazar, fotoğraf çekmek için yaklaşıyor. Görüntü vermemek için yüzünü eşarbyla gizleyen küçük kız, "Ermeni misin, ailende Ermeniler var mı?" sorularına "Biz Müslümanız" diyerek yanıt veriyor.